

การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อ
ภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA)
ในแผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉิน และนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัย
Development of nursing practice guidelines for screening and caring for diabetic patients
at risk of metformin-associated lactic acidosis (MALA),
Accident, Emergency and Forensic Department, Kosum Phisai Hospital.
(Received: November 21,2025 ; Revised: December 1,2025 ; Accepted: December 4,2025)

สุพัตรา เกื่อนนาดี และคณะ¹

Supattra Theunnadee and other¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) ในแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉิน และนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยพยาบาลวิชาชีพจำนวน 16 คน และผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับยา Metformin จำนวน 128 ราย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ระหว่างเดือนตุลาคม 2567 ถึงกันยายน 2568 เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ แบบซักประวัติและแบบประเมินความเสี่ยงต่อ MALA แบบประเมินการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการพยาบาล และแบบสอบถามความคิดเห็นและความพึงพอใจของพยาบาลต่อแนวปฏิบัติที่พัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่คัดกรองผู้ป่วยเบาหวานสามารถปฏิบัติตามแนวทางการคัดกรองและดูแลครบถ้วนร้อยละ 64.06 และมีความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 75–87.5 สำหรับผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการคัดกรอง พบว่ามีภาวะเสี่ยงต่อ MALA ร้อยละ 29.69 โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุ ≥ 51 ปี มีโรคร่วม เช่น โรคไตเรื้อรังและความดันโลหิตสูง และได้รับ Metformin ต่อเนื่องมากกว่า 10 ปี ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็น MALA ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ≥ 60 ปี เพศชาย สถานภาพหม้าย อาชีพเกษตรกร ระดับการศึกษาประถมศึกษา รักษาเบาหวาน 6–15 ปี ได้รับ Metformin 10–15 ปี มีโรคร่วมความดันโลหิตสูงและโรคไตระยะ 2 บางรายไม่มีโรคร่วม อาการที่พบ ได้แก่ ถ่ายเหลว ปวดจุกแน่นท้อง คลื่นไส้อาเจียน เหนื่อย เพลีย เบื่ออาหาร และบางรายมีไข้ หนาวสั่น ปวดตามร่างกาย

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติการพยาบาล, เบาหวาน, ภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA), การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

This study was action research aimed at developing nursing practices for screening and caring for diabetic patients at risk of Metformin-Associated Lactic Acidosis (MALA) in the Emergency, Trauma, and Forensic departments of Kosumphisai Hospital. The participants included 16 professional nurses and 128 diabetic patients taking Metformin, selected through accidental sampling between October 2024 and September 2025. The research instruments comprised a patient history and MALA risk assessment form, a nursing practice compliance evaluation form, and a questionnaire assessing nurses' satisfaction with the developed practices. Data were analyzed by descriptive statistic.

The results indicated that 64.06% of nurses fully complied with the screening and care guidelines, while 75–87.5% reported high to very high satisfaction with the developed practices. Among the screened patients, 29.69% were identified as at risk for MALA, most of whom were aged 51 years or older, had co morbidities such as chronic kidney disease and hypertension, and had been taking Metformin for over ten years. Patients diagnosed with MALA were primarily males aged 60 or older, widowed, engaged in agriculture, with primary-level education,

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ แผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉิน และนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัย

having a diabetes duration of 6–15 years, and receiving Metformin for 10–15 years. Co morbidities commonly included hypertension and stage 2 chronic kidney disease, though some patients had no comorbid conditions. Presenting symptoms included diarrhea, abdominal discomfort, nausea, vomiting, fatigue, anorexia, and in some cases, fever, chills, and body pain.

Keywords: Nursing practice guideline; Diabetes mellitus; Metformin-Associated Lactic Acidosis (MALA); Action research

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่เป็นปัญหาสำคัญของระบบสาธารณสุขไทย ในปี 2562 ประเทศไทยพบผู้ป่วยโรคเบาหวานถึง 4.8 ล้านคนและแนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน พ.ศ.2566 ของประเทศไทยและแนวทางเวชปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกา (ADA 2021 Standards of Medical Care in Diabetes) ระบุว่าในการรักษาผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในผู้ที่ต้องเริ่มการให้ยาให้เริ่มด้วย metformin เป็นยาตัวแรกเนื่องจากสามารถลดอัตราการเสียชีวิตโดยรวมและการเสียชีวิตจากโรคหัวใจและหลอดเลือดไม่ทำให้เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ ไม่เพิ่มน้ำหนักตัวมีประสิทธิภาพในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและมีความปลอดภัยสูง แต่มีผลข้างเคียงร้ายแรงเกิดขึ้นได้ แม้จะพบไม่บ่อย คือ ภาวะกรดแลคติกจากการใช้ยาเมตฟอร์มิน (Metformin-Associated Lactic Acidosis: MALA) โดยเฉพาะในผู้สูงอายุผู้มีปัญหาไตหรือผู้ที่ใช้ยาเมตฟอร์มิน ระยะยาว การตรวจคัดกรองและการดูแลที่เหมาะสมโดยพยาบาลเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน¹

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงพยาบาลโกสุมพิสัย ระหว่างปี 2565-2567 พบว่าผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับยา Metformin และมีลักษณะ Metformin-associated lactic acidosis (MALA) จำนวน 45 , 64 , 62 ราย ตามลำดับซึ่งมีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้น และส่วนใหญ่มีอาการรุนแรงจำเป็นต้องส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลมหาสารคาม จำนวน 22,50,49 ราย เพื่อที่จะทำการรักษาโดยการฟอกไตด้วยเครื่องไตเทียมและมีจำนวน 2,4,3 รายที่เสียชีวิตจากการทบทวนพบว่าผู้ป่วยที่มีภาวะดังกล่าวเป็นผู้ป่วยที่มีอาการทั่วไปคงที่ รับประทานพร

สตร.และได้รับการตรวจLABตามมาตรฐานปีละครั้งและมีอาการร่วมอื่นที่กระตุ้นให้เกิดความผิดปกติในการขับยาออกทางไต จากภาวะ Acute Renal Failure ได้แก่ ไข้ ถ่ายเหลว ท้องเสีย² ทั้งนี้อาการดังกล่าวเป็นอาการไม่พึงประสงค์ที่สามารถป้องกันได้ (preventable ADR) โดยบุคลากรทางการแพทย์สามารถช่วยลดโอกาสและความรุนแรงเมื่อทราบถึงปัจจัยเสี่ยงของผู้ป่วย และถ้ามีแนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) จะช่วยให้ผู้ป่วยเข้าถึงการดูแลรักษาได้อย่างรวดเร็ว สร้างความมั่นใจในการประเมินคัดกรองผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) ของพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น^{3,4} และแนวปฏิบัติการพยาบาลสามารถช่วยให้การดูแลผู้ป่วยเป็นระบบ มีมาตรฐานและช่วยให้พยาบาลสามารถระบุผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงและดำเนินมาตรการป้องกันได้อย่างถูกต้อง ลดความรุนแรงและเสียชีวิตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) โรงพยาบาลโกสุมพิสัย

2. เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) แผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิเวศ โรงพยาบาลโกสุมพิสัย

3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพผลลัพธ์การใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) แผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนา ทดลองใช้ และ ประเมินผลแนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) แผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัยใช้แนวคิดการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องPAOR 4 ขั้นตอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช จำนวน 16 คนและผู้ป่วยเบาหวานที่รักษาด้วยยา Metformin และมารับบริการตรวจรักษาที่แผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช เลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ระหว่างเดือนตุลาคม 2567 ถึง กันยายน 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือบางส่วนและจากเอกสารวิชาการ ตำราต่างๆ ผ่านการปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปปรับปรุงคำถามตามที่คุณวุฒิเสนอแนะ และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ประกอบด้วย

1. แบบซักประวัติและประเมินคัดกรองผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ MALA
2. แบบประเมินการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin

Associated Lactic Acidosis (MALA) หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.95

3. แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) ของพยาบาลวิชาชีพแผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัย หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ 0.91

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1. ผู้วิจัยขออนุมัติจากผู้บังคับบัญชาในการทำวิจัย
2. เลือกประเด็นของปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
3. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมแนวคิดและทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. จัดทำเอกสารเพื่อขอจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัย เครือข่ายโรงพยาบาลโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
5. จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงแนวทางดำเนินการวิจัย การประเมินสมรรถนะ การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ
6. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัย จำนวน 16 คนและผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการรักษาด้วยยาเมทฟอร์มิน (Metformin) มาให้บริการตรวจรักษาที่แผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช เลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ระหว่างเดือนตุลาคม 2567 ถึง กันยายน 2568
7. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ขั้นตอนในการทำวิจัย และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยจนครบทุกขั้นตอนจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างลง

ลายมือชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวินิจฉัย
ดำเนินการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย

8. สรุปผลการวิจัย ถอดบทเรียน นำเสนอ
ผลการวิจัยให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่
การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในกระบวนการพัฒนา
สมรรถนะการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มี
ความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ Metformin
Associated Lactic Acidosis (MALA) พยาบาล
วิชาชีพที่อุบัติเหตุ ฉุกเฉินและนิติเวช ได้แก่ พยาบาล
วิชาชีพ 16 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มพยาบาล
วิชาชีพอุบัติเหตุ ฉุกเฉิน และนิติเวช ส่วนใหญ่เป็น
เพศหญิง มีอายุและประสบการณ์ทำงานที่
หลากหลาย โดยมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า
10 ปีเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาสมรรถนะและแนว
ปฏิบัติการพยาบาลในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วย
เบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อภาวะ Metformin
Associated Lactic Acidosis (MALA) ส่งผลให้
พยาบาลสามารถปฏิบัติตามแนวทางครบถ้วนสูงถึง
ร้อยละ 64.06 และส่วนใหญ่ปฏิบัติไม่ครบบางข้อ
หรือไม่ปฏิบัติเลยเพียงร้อยละ 35.94 ความคิดเห็น
และความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน
โดยร้อยละ 75-87.5 ของผู้เข้าร่วมมีความเห็นว่า
แนวปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชาการ ใช้งานง่าย
สะดวก รวดเร็ว และช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแล
อย่างทันเวลา ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนว่าแนวปฏิบัติ
ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้
จริง อย่างไรก็ตามยังควรมีการติดตามและสนับสนุน
เพิ่มเติมเพื่อให้การปฏิบัติครบถ้วนต่อเนื่องและลด
ข้อผิดพลาดในการดูแลผู้ป่วย สามารถประยุกต์ใช้ใน
หน่วยงานอื่นได้

2. กลุ่มเป้าหมายในกระบวนการประเมิน
ประสิทธิผลผลลัพธ์การใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลใน
การคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยง

ต่อการเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic
Acidosis (MALA) คือ ผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับยา
Metformin มาได้รับการรักษาที่แผนกอุบัติเหตุ
ฉุกเฉินและนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัย เลือกแบบ
เฉพาะเจาะจง ระหว่างเดือนตุลาคม 2567 ถึง
กันยายน 2568 สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของ
ผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะ
Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA)
จำนวน 128 ราย พบว่า ลักษณะทางประชากร กลุ่ม
ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป ซึ่ง
สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของความเสี่ยงต่อภาวะ
Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA)
เนื่องจากการทำงานของอวัยวะ เช่น ไต อาจลดลง
ตามอายุที่เพิ่มขึ้น เพศชายและหญิงมีจำนวน
ใกล้เคียงกัน แต่ผู้ป่วยชายมีแนวโน้มแสดงภาวะเสี่ยง
สูงมากกว่าบางกรณี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ชั้น
ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพส่วนใหญ่
ไม่ได้ทำงาน และเกษตรกรรม ระยะเวลาการเป็น
เบาหวาน ระยะในการได้รับการวินิจฉัยเป็น
โรคเบาหวานอยู่ในช่วง 11-15 ปีซึ่งระยะเวลาที่เป็น
โรคเบาหวานยาวนาน ย่อมเพิ่มความเสี่ยงต่อ
ภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ได้แก่ ความเสื่อมของจอตา
ปลายประสาทเสื่อม โรคไตเสื่อม โรคหลอดเลือด
สมอง หลอดเลือดหัวใจ รวมถึง ภาวะ Metformin
Associated Lactic Acidosis (MALA) จากการที่
ได้รับยา Metformin นานๆ ซึ่งส่วนใหญ่พบว่า
ระยะเวลาที่ได้รับยา Metformin 10-12 ปี

โรคร่วมและภาวะเสี่ยงผู้ป่วยที่มีโรคร่วม เช่น
โรคไตเรื้อรัง (CKD), ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ
มีความเสี่ยงสูงต่อภาวะ Metformin Associated
Lactic Acidosis (MALA) MALA เนื่องจากโรค
เหล่านี้ส่งผลต่อการทำงานของไตและการเผาผลาญ
ยา การทำงานของไตที่ลดลง (eGFR ต่ำกว่า 60
ml/min/1.73m²) เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่สุด พบว่า
เกือบครึ่งของผู้ป่วยอยู่ในกลุ่มนี้

การใช้ยา Metformin ผู้ป่วยบางรายยังคงใช้
Metformin อย่างต่อเนื่องแม้จะมีภาวะไตเสื่อมและ
มีปัจจัยเสี่ยงอื่นร่วมด้วย จากการประเมินตนเองว่า

ไม่มีอาการผิดปกติใดๆ ซึ่งเพิ่มโอกาสเกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) ไม่ได้เกิดการปรับยาเป็นเวลานาน เนื่องจากในการตรวจการทำงานของไตจะตรวจเป็นช่วงเวลาไม่ได้ ตรวจทุกครั้งที่มารับยา และยังพบว่าผู้ป่วยบางรายใช้ยา Metformin ร่วมกับยาอื่นที่มีผลต่อไต เช่น NSAIDs ซึ่งทำให้เพิ่มความเสี่ยง เนื่องจากซื้อยารับประทานเอง และไม่ทราบว่ายามีผลต่อการเกิดภาวะนี้

ภาวะเสี่ยงเฉพาะที่พบในผู้ป่วย ภาวะขาดน้ำ จากไข้หรืออาเจียน ภาวะติดเชื้อเฉียบพลัน และภาวะไตเสื่อมเฉียบพลัน เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) ในผู้ป่วยกลุ่มนี้

อาการที่นำมา ส่วนใหญ่ที่พบ อาการเหนื่อยเพลีย โดยไม่มีสาเหตุ ปวดจุดแน่นท้อง ถ่ายเหลว คลื่นไส้ อาเจียน มีไข้ ปวดตามร่างกาย

จากการวิเคราะห์ในผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัย ภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป เพศชาย สถานภาพ หม้าย อาชีพเกษตรกร ระดับการศึกษาประถมศึกษา รักษาโรคเบาหวานที่ รพสต. ระยะเวลาที่เป็นเบาหวาน 6-15 ปี ได้รับการรักษาด้วยยา Metformin ในช่วง 10-15 ปี มีโรคร่วม คือ โรคความดันโลหิตสูงและโรคไตระยะ 2 และมีบางรายที่ไม่มีโรคร่วม อาการที่นำมาพบว่ามีอาการ ถ่ายเหลว ปวดจุดแน่นท้องคลื่นไส้อาเจียน ก่อนหลังจากนั้นจะเหนื่อยเพลียเบื่ออาหาร บางรายมีไข้หนาวสั่นปวดตามร่างกาย ซื้อยาชุดรับประทานที่บ้าน อาการไม่ดีขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดกรองและดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่มีความเสี่ยงต่อภาวะ Metformin Associated Lactic Acidosis (MALA) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ การดูแล

แบบป้องกัน (Preventive Care)⁵ และ แนวคิดการดูแลแบบองค์รวม (Holistic Nursing Care) แนวคิด 3 P safety ที่เน้นการประเมินปัจจัยเสี่ยงและการจัดการก่อนที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อน การใช้แบบฟอร์มคัดกรองร่วมกับการซักประวัติและการประเมินอาการเบื้องต้นของผู้ป่วย ทำให้สามารถคัดกรองได้อย่างเป็นระบบ และลดข้อผิดพลาดจากการประเมินแบบไม่เป็นทางการ^{6,7}

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำแนวปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในแผนกอื่น ๆ ที่ดูแลผู้ป่วยเบาหวาน เช่น แผนกผู้ป่วยใน และแผนกผู้ป่วยนอก คลินิกโรคเรื้อรัง รพสต. เพื่อขยายผลการดูแลเชิงป้องกันในระดับโรงพยาบาลและรพสต.

2. จัดการอบรมให้แก่บุคลากรพยาบาล และทีมสหวิชาชีพ เกี่ยวกับภาวะ Metformin Associated

Lactic Acidosis (MALA) และการใช้แนวปฏิบัติการคัดกรองความเสี่ยง เพื่อเสริมความรู้และสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการดูแลผู้ป่วย และที่สำคัญการส่งจ่ายยาที่มีผลต่อการเกิดภาวะนี้ เช่น NSAID

3. พัฒนาและบูรณาการแบบฟอร์มคัดกรองลงในระบบข้อมูลสุขภาพ (HIS) ของโรงพยาบาล เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้งานและติดตามผลลัพธ์ทางคลินิกได้อย่างเป็นระบบ

4. ประเมินผลการใช้แนวปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริง และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงนโยบายบริการ ได้แก่ ระบบ Telemedicine ส่งยากลับบ้าน การนัดตรวจติดตาม การ Re- medicine

5. พัฒนาเครื่องมือคัดกรองที่สามารถใช้งานผ่านแอปพลิเคชันหรืออุปกรณ์พกพา เพื่อเพิ่มความสะดวกและความแม่นยำในการประเมิน รวมทั้งการเข้าถึงแบบประเมินความเสี่ยงของการเกิดภาวะดังกล่าวของผู้ป่วยที่ใช้ยา Metformin ในการเฝ้าระวังตนเองและสามารถเข้ารับการรักษาได้อย่างรวดเร็ว ทันทีที่ ไม่มีอันตรายหรืออาการที่รุนแรง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการวิชาการที่ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และกำลังใจอย่างดียิ่งตลอดการทำงานวิจัยครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณพยาบาลวิชาชีพทุกท่านที่เข้าร่วมการวิจัยและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานวิจัย

สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน กลุ่มตัวอย่างและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล เทคนิค และการสนับสนุนตลอดกระบวนการทำวิจัย ความช่วยเหลือทุกประการมีคุณค่าและเป็นแรงผลักดันให้การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

1. สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2560). แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน พ.ศ.2560 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: รมย์น มีเดีย.
2. โรงพยาบาลโกสุมพิสัย. (2568) สถานการณ์ผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับยาMetforminและมีลักษณะMetformin-associated lactic acidosis (MALA). แผนกอุบัติเหตุ ฉุกเฉิน และนิติเวช โรงพยาบาลโกสุมพิสัย 2568.
3. รจนา จักรเมธากุล. ภาวะเลือดเป็นกรดแลคติกเกิน ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้ยาเมทฟอร์มิน. วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. 2561; 8(1): 147-151.
4. ผศ. พญ. พิมพ์ใจ อันทานนท์ สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย https://dmthai.org/new/images/knowledge/knowledge_2561/9301.jpg
5. ศิรานันต์ พลเยี่ยมหาญ. ประสิทธิภาพของการใช้แนวปฏิบัติในการเฝ้าระวังการเกิดภาวะเลือดเป็นกรดจากยา Metformin ในผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลนครพนม. วารสารโรงพยาบาลนครพนม 2564; 8(1): 52-62.
6. ดวงมาตย์พล, ก. (2023). การพยาบาลผู้ป่วย Metformin associated lactic acidosis ที่รับการรักษาโดยการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม : กรณีศึกษา 2 ราย. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม
7. Yimsawad, S. (2024). Metformin-Associated Lactic Acidosis (MALA). *Journal of Health Science of Thailand*, 33(Supplement 2), S360-S368. Thai DJ